

قرآني بيان عارضي نڪاڻو

(سپارو: 1، سوره بقره: 36)

مدني مراڪز (فيضان ۽ مدينه) ۽ شعبه امام مساجد (دعوتِ اسلامي)
جي تحت مسجدن جي لاءِ

27 فيبروري، 2026ء

(متوقع اسلامي تاريخ: 9 رمضان كريم، 1447ھ)

جي جمعة المبارڪ جو

(For Islamic Brothers)

مدني مراکز (فيضان ۽ مدينه) ۽ شعب امام مساجد (دعوت اسلامي) جي تحت مسجدن جي لاءِ
27 فيبروري، 2026ء (متوقع اسلامي تاريخ: 9 رمضان كريم، 1447ھ) جي جمعہ
المبارک جو

قرآني بيان
بيناام

عارضی نکاتو

(سپارو: 1، سورہ بقره: 36)

هن بيان ۾ توهان ڄاڻي سگهندؤ...

❁ ... هڪ عوامي غلط فهمي جو ازالو

❁ ... عجيب سوال، خوبصورت جواب

❁ ... اسلام جو حسن ۽ الحاد جي بُرائي

❁ ... گهر نه بڻائڻ جي انوکو سبب

پيشڪش

FOR FEEDBACK
(+92) 315 2692 786

الْمَدِينَةُ الْعِلْمِيَّة

Islamic Research Center

(شعبه: بيانات دعوت اسلامي)

GET MORE SPEECHES
(+92) 310 8882 033

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ط وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَاتَمِ النَّبِيِّينَ ط

أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ط بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ط

وَعَلَى الْإِسْلَامِ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

وَعَلَى الْإِسْلَامِ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ

نَوَيْتُ سُنَّتَ الْإِعْتِكَافِ (ترجمو: مون سنتِ اعتكاف جي نيت ڪئي)

درود شريف جي فضيلت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: الصَّلَاةُ عَلَى نُوْرٍ عَلَى الصِّرَاطِ وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ

الْجُمُعَةِ ثَمَانِينَ مَرَّةً غُفِرَ لَهُ ذُنُوبُ ثَمَانِينَ عَامًا.

الله پاڪ جي آخري نبي، مڪي مدني صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جو فرمانِ عاليشان

آهي: مون تي درود پاڪ پڙهڻ پُل صراط تي نور آهي، جيڪو جمعي جي

ڏينهن مون تي 80 ڀيرا درود پاڪ پڙهندو، ان جا 80 سالن جا گناهه معاف ٿي

ويندا. (1)

مومنو! آپ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ پر پڙهے جاؤ!

نزع میں، گور میں، قیامت میں

جو محبتِ نبی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ہے اے کافی

چاہیے اس کو بار بار درود (2)

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيْبِ! صَلَّى اللهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

1... مسند الفردوس، باب الصاد، جلد: 2، صفحہ: 408 حدیث: 3814۔

2... کافی کی نعت، صفحہ: 38 ملقطاً۔

قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ (الله پاڪ قرآنِ كريم ۾ فرمائي ٿو):

وَقُلْنَا هَيُّوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوًّا وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾

(سپارو: 1، البقرة: 36)

صَدَقَ اللهُ الْعَظِيمُ وَصَدَقَ رَسُولُهُ النَّبِيُّ الْكَرِيمُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ترجمو ڪنڙا عرفان: ۽ اسان فرمايو: توهان هيٺ لهي وڃو، توهان هڪ ٻئي جا دشمن بڻجن ۽ توهان جي لاءِ هڪ خاص وقت تائين زمين ۾ نڪاتو ۽ (زندگي گذارڻ جو) سامان آهي.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

پيارا اسلامي ڀائرو! اسان هن دنيا ۾ آياسين، هتي رهي رهيا آهيون، جلد ئي هتان اڳين جهان ڏانهن سفر ڪندا سين. جيڪڏهن اسان ٿورو غور ڪريون ته هن دنيا ۾ اسان جا مختلف قسم جا تعلقات هوندا آهن، مثال طور

◊ والدين سان اسان جو احترام (*Respect*) جو تعلق آهي ◊ پنهنجي اولاد

سان اسان جو محبت جو تعلق آهي ◊ دوست احبابن سان دل لڳي جو تعلق

هوندو آهي ◊ ائين ئي اسان سفر تي ويندا آهيون ته رستي ۾ ڪڏهن ڪنهن

سان سلام دعا ٿي ويندي آهي، هي هڪ وقتي ۽ عارضی تعلق

(*Temporary Relationship*) هوندو آهي، سوال هي آهي ته هن دنيا سان اسان

جو تعلق ڪهڙي قسم جو آهي؟ اسان سپارو: 1، سورت بقره، آيت: 36 جو هڪ

حصو ٻڌڻ جي سعادت حاصل ڪئي، هن آيتِ كريمه ۾ ان ئي سوال جو جواب

ٻڌايو ويو آهي. يعني هن دنيا سان اسان جو تعلق ڪهڙي نوعيت جو آهي، ان

نوعيت کي واضح ڪيو ويو آهي. جيئن ته ارشاد ٿئي ٿو:

ترجمو ڪنڙا عرفان: ۽ اسان فرمايو:

وَقُلْنَا (سپارو: 1، البقرة: 36)

يعني جڏهن حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام جنت ۾ هئا ۽ جنتي وڻ جو ميوو کائڻ وارو واقعو ٿيو، ان کان پوءِ الله پاڪ فرمايو، ڇا فرمايو:

أَهْبِطُوا (سپارو: 1، البقرة: 36) | **ترجمو کُنزُ العرفان:** توهان

هيٺ لهي وڃو،

يعني اي آدم عَلَيْهِ السَّلَام! توهان ۽ توهان جي پٺيءَ ۾ توهان جي جيڪا اولاد آهي، توهان سڀ جنت مان زمين تي لهي وڃو! (1)

بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ (سپارو: 1، البقرة: 36) | **ترجمو کُنزُ العرفان:** توهان هڪ ٻئي جا دشمن بڻجن ٿا.

يعني اي آدم عَلَيْهِ السَّلَام! توهان جي اولاد هڪ ٻئي جي دشمن رهندي. غير مسلم مسلمانن سان هميشه دشمني ڪندا رهندا، باطل ۽ غلط رستي جا مسافر هميشه حق پرستن سان دشمني ڪندا رهندا. (2)

هڪ عوامي غلط فهمي جو ازالو

پيارا اسلامي ڀائرو! هتان هڪ عام غلط فهمي جو ازالو ٿئي ٿو. اسان وٽ ڪجهه بيباڪ ماڻهو هي چوندي ٻڌڻ ايندا آهن ته حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام اسان کي جنت مان ڪڍيو، جنتي ميوو انهن کڏو ۽ برداشت اسان ڪري رهيا آهيون.

هي انتهائي گهٽيا (**Cheap**) ڳالهه آهي، اسان کي حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام جنت مان زمين تي نه آندو بلڪ هي اسان ئي آهيون جيڪي انهن جي زمين تي اچڻ جو سبب (**Reason**) بڻياسين. پاڻ عَلَيْهِ السَّلَام ته پهريان به جنتي هئا، هاڻي به جنتي آهن، اصل ۾ سندن اولاد ۾ 2 قسمن جا ماڻهو هئا، هڪ ديندار ٻيا

1... حاشيه صاوي على الجليلين، ڀاره: 1، سورة بقره، زير آيت: 36، جز: 1، جلد: 1، صفحه: 63-64 خلاصه.

2... تفسير نعي، ڀاره: 1، سورة بقره، زير آيت: 36، جلد: 1، صفحه: 303 خلاصه.

بي دين، هڪ جنتي، ٻيا جهنمي ۽ انهن جي پاڻ ۾ هميشه جي دشمني هئي، تنهنڪري الله پاڪ پاڻ **عَلَيْهِ السَّلَام** کي جنت مان زمين تي موڪليو ته اي آدم **عَلَيْهِ السَّلَام**! زمين تي وڃو! توهان جي اولاد زمين تي رهندي، انهن ۾ فرق (*Difference*) ڪيو ويندو، پوءِ قيامت جي ڏينهن جيڪي جهنمي آهن، اهي جهنم ۾ هليا ويندا ۽ توهان ۽ توهان جي جنتي اولاد کي ٻيهر هميشه لاءِ جنت ۾ داخل ڪيو ويندو! (1)

عجيب سوال، خوبصورت جواب

حضرت عبد الله بن عباس **رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا** صحابي ۽ رسول آهن، علم تفسير جا تمام ماهر (*Expert*) هئا، کين **سُلْطَانُ التَّفْسِيرِ** چيو ويندو آهي. هڪ ڀيري روم جي بادشاهه کين خط لکيو ۽ عجيب سوال پڇيو، ان لکيو: جنهن شخص وٽ مهمان (*Guest*) آيو، ڇا ان کي هي مناسب آهي ته هو مهمان کي گهر مان ڪڍي ڇڏي؟ (ان جو اشارو حضرت آدم **عَلَيْهِ السَّلَام** جي طرف هو ته پاڻ جنت ۾ هئا، پوءِ الله پاڪ انهن کي زمين تي اچڻ جو حڪم ڏنو)

جيئن سوال انوکو هو، حضرت عبد الله بن عباس **رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا** جواب به تمام نرالو (*Unique*) ڏنو، پاڻ ان کي جواب ۾ لکيو: مهمان کي گهر مان ڪڍڻ ته مناسب نه آهي، البت! جڏهن مهمان گهر ايندو آهي ته ان کي چيو ويندو آهي: سفر جا ڪپڙا لاهي فريش (*Fresh*) ٿي وڃو! (يعني هٿ منهن ڏوئي وٺو! مٿي ڏوڙ ڇنڊي وٺو! بيت الخلا جي حاجت هجي ته پوري ڪري وٺو!)، پوءِ اطمینان سان دسترخوان (*Dinning Mat*) تي ويهجو.

الله پاڪ جو حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَامَ کي جنت مان زمين تي لاهڻ به انهيءَ حيثيت سان هو (يعني فرمايو ويو: اي آدم عَلَيْهِ السَّلَامَ! زمين تي وڃو! توهان جي پُني مبارڪ ۾ جيڪا اولاد آهي، انهن ۾ جيڪي نالائق آهن، انهن کي اتي ڇڏيو! بار لاهي توهان ۽ توهان جي جنت جي لائق اولاد واپس تشریف آڻيو! تڏهن اطمینان سان جنت ۾ رهجو) (1)

بي دين هميشه دشمني ڪندا آهن

پيارا اسلامي ڀائرو! هتان اسان کي هي به معلوم ٿي ويو ته ڪجهه ماڻهو جيڪي هي چوندا آهن: سڀ پنهنجي پنهنجي جاءِ تي نيڪ آهن. جيڪو جنهن رستي تي هلندو آهي، ڪفر ڪندو آهي يا مسلمان رهندو آهي، سڀ نيڪ آهن. سندن اها سوچ (*Thinking*) بلڪل غلط آهي. سڀ ته ڪڏهن به نيڪ نٿا ٿي سگهن. مسلمان مسلمان آهن، غير مسلم غير مسلم آهن، جيئن باه (*Fire*) ۽ پاڻي هڪ جاءِ تي گڏ نٿا ٿي سگهن، ائين ئي حق تي هلندڙ ۽ غلط رستن جا مسافر ڪڏهن هڪ نٿا ٿي سگهن.

سَيِّئَةٌ كَارٌ هِيَ اَزَلٌ سَ تَا اِمْرُوزُ | چراغِ مصطفوی سے شرارِ بولہبی (2)

وضاحت: يعني هميشه کان ائين ٿيندو آيو آهي ته چراغِ مصطفويءَ (يعني سچي دين جي نور) سان شرارِ بولهبی (يعني باطل فتنا) دشمني ڪندا آيا آهن. الله پاڪ اسان کي هميشه حق جي رستي تي هلندو رهڻ جي توفيق نصيب

فرمائي. اَمِينِ بِجَاهِ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيْبِ! صَلَّى اللهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

1... نوادر القلوبی، الحکایة الثالثة والسبعون، صفحه: 55-

2... کلیات اقبال، بانگ درا، صفحه: 251-

عارضی نڪاڻو

ترجمو ڪنڙُ العرفان: ۽ توهان جي لاءِ هڪ خاص وقت تائين زمين ۾ نڪاڻو ۽ (زندگي گذارڻ جو) سامان آهي.

وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾
(سپيارو: 1، البقرة: 36)

هي اسان جي ۽ هن دنيا جي پاڻ ۾ تعلق جو بيان آهي، اسان جو هن دنيا سان احترام جو تعلق نه آهي، محبت جو تعلق نه آهي بلڪ اسان هن دنيا ۾ هڪ مسافر (*Passenger*) جيان آهيون، جيئن ماڻهو سفر ڪندو آهي، رستي ۾ پنهنجي ضرورتن لاءِ ڪجهه دير ترسندو آهي، پوءِ پنهنجي منزل جي طرف وڌي ويندو آهي، اسان جو به اهو ئي حال آهي، اسان جي منزل الله پاڪ جو قرب ۽ هميشه لاءِ جنت آهي. اسان عالمِ ارواح کان هليا آهيون، هڪ مقرر مدت (*Fix Time*) تائين دنيا ۾ رهنداسين، پوءِ عالمِ برزخ ۾ هليا وينداسين، پوءِ اتان محشر جي طرف سفر ٿيندو، پوءِ **إِنْ شَاءَ اللَّهُ الْكَرِيمُ!** پنهنجي منزل يعني جنت ۾ پهچي وينداسين.

جڳه جي لڳائي کي دنيا نهي ه ۽ | يه عبرت کي جا ه ۽ تماشا نهي ه ۽

منهنجو دنيا سان ڪهڙو تعلق...؟

صحابيءَ رسول حضرت عبد الله بن مسعود **رَضِيَ اللهُ عَنْهُ** فرمائن ٿا: هڪ ڏينهن مون ڏٺو: سرورِ ڏيشان، مڪي مدني سلطان **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ڪڇيءَ جي **نُكَا** (ٽڙي) تي آرام فرما آهن ۽ سندن پٺيءَ مبارڪ تي **نُكَا** جا نشان پئجي ويا آهن، مون عرض ڪيو: يارسولَ اللهُ **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ!** اسان کي اجازت ڏيو! هن **نُكَا** تي ڪو بسترو وڇايون ته جيئن توهان سڪون سان آرام فرمائي سگهو. هي ٻڌي رحمتِ دارين، مالڪِ ڪونين **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** فرمايو: منهنجو دنيا سان ڪهڙو تعلق...؟ منهنجي ۽ دنيا جي مثال ته اهڙي

آهي جيئن ڪو مسافر سخت گرمي جي ڏينهن سفر ڪري رهيو هجي، ان دوران هو ڪنهن وڻ هيٺان ترسي، ڪجهه دير آرام ڪري، پوءِ پنهنجي راه تي هليو وڃي. (1)

هه چٽائي ڪا بچهونا، ڪبهي خاڪ هئ په سونا
ڪبهي هاتھ ڪا سرهانا مڏني مڏني والء!
تري سادگي په لاکھون، تري عاجزي په لاکھون
هون سلام عاجزانہ مڏني مڏني والء! (2)

دنيام مسافر جيان رهو!

پيارا اسلامي پائرو! اها حقيقت آهي ته اسان سڀ مسافر آهيون. هيءَ دنيا جڻ ته رڻ پٽ جي وچ ۾ هڪ وڻ وانگر آهي، جتي مسافر ايندا آهن، ٿوري دير لاءِ ترسندا آهن ۽ پوءِ پنهنجي اصل منزل (آخري) ڏانهن روانا ٿي ويندا آهن. ڇا ڪو مسافر سفر دوران ڪنهن عارضي جاءِ سان دل لڳائيندو آهي؟

اسين به زندگي (*Life*) ۾ سفر ڪندا رهندا آهيون، ڪڏهن ائين ٿيو جو اسان

سفر تي هجون، رستي ۾ ڪو تمام خوبصورت مقام (*Beautiful Location*)

اچي ته اسان اتي ئي دل لڳائي ڇڏي هجي ته بس هاڻي گهر ناهي وڃڻو، هاڻي زندگي هتي ئي گذارڻي آهي؟ يا رستي ۾ کاڌو وغيره کائڻ لاءِ ڪنهن هٽل تي رکيا هجون ته اتي ئي دل لڳائي وينا هجون؟ نه...!! ائين ناهي ٿيندو.

مسافر دوران سفر ڪيترائي خوبصورت مقام ڏسندو آهي، ڪڏهن ڪڏهن

هٽلن وغيره ۾ ترسندو آهي ته گهر جي نسبت وڌيڪ آرام (*Comfortable*)

محسوس ڪندو آهي، ان جي باوجود هو اتي دل ناهي لڳائيندو، اتي جي

1... الزيد والرفائق امام ابن المبارڪ، باب في التواضع و كرايية الكبر، صفحہ: 54، حديث: 195-

2... وسائل بخشش، صفحہ: 426-

نعمتن ۾ گم ناهي ٿيندو، جلد ئي پنهنجي گهر موٽي ويندو آهي. هي دنيا به اهڙي ئي آهي، اسان سڀ مسافر آهيون، ڪجهه عرصي لاءِ هتي رُڪيا آهيون، جلد ئي سفرِ آخرت تي روانا ٿي وينداسين. ان ڪري هتي هرگز دل نه لڳائڻ گهرجي. حديثِ پاڪ ۾ آهي: **كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ** دنيا ۾ ائين رهو جيئن ڪو اجنبِي هجي يا ڪو مسافر هجي. (1)

پيارا اسلامي پاترو! هي تمام سبق آموز حديث شريف آهي، هن حديثِ پاڪ کي پنهنجي دل تي نقش ڪري ڇڏڻ گهرجي، پنهنجي هر ڪم، هر معاملي جي بنياد فنا تي رکڻ، بقا تي نه رکڻ.

اسلام جو حُسن ۽ الحاد جي برائي

هڪ سڄي ڳالهه عرض ڪريان: هي جيڪا مغربي تهذيب (*Western Civilization*) آهي، جنهن ۾ الحاد (*Atheism*)،

سيڪيولرزم (*Secularism*)، ڊي ازم (*Deism*) وغيره شامل آهن، انهن وٽ اندر کان نظام بلڪل درهم برهم آهي. انهن وٽ ڪو به ضابطهءِ اخلاق نه آهي، هي ماڻهو خدا کي ته مڃيندا ئي نه آهن، انهن جو نعرو آهي: *There is no God* ڪو خدا نه آهي. (استغفر الله!) انهن اخلاق ۽ ڪردار ۽ معاشرتي

اصولن (*Social Principles*) جي بنياد بقا تي رکي آهي. انهن جو سڄو معاشره باهمي بقاء جي اصول تي هلندو آهي. يعني جيئو ۽ جيئڻ ڏيو!

(Live and Let Live) مطلب هي ته هي چوندا آهن: ☞ اسان ڪنهن کي تڪليف نه ڏينداسين، ته جيئن ڪو اسان کي تڪليف نه ڏئي ☞ اسان ڪنهن جو مال نه ٽينداسين، ته جيئن ڪو اسان جو مال نه لٽي ☞ اسان ڪنهن سان برائي نه ڪنداسين ته جيئن ڪو اسان سان برائي نه ڪري. هاڻي هن نظام

...1 الزبد الامام احمد، زبد النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، صفحه: 23، حديث: 42.

(System) جي خرابي ڄاڻو ٿا ڇا آهي؟ هر اهو شخص جيڪو پيسي وارو آهي، وڌيڪ طاقت (Power) وارو آهي، وڏي عهدي وارو آهي، اهو ٻين تي ظلم به ڪندو آهي، ٻين کي معمولي به سمجهندو آهي، ٻين جا حق به ڪسيندو آهي. ڇو؟ ان لاءِ ته هو ڄاڻي ٿو ته مان پيسي وارو آهيان، طاقت، قانون (Law) سڀ ڪجهه منهنجي گهر جا غلام آهن، ڪو منهنجي وار کي نقصان نٿو پهچائي سگهي، تنهنڪري هو سرعام ظلم ڪندو آهي، ائين معاشرو هڪ عجيب بي اعتدالي (Imbalance) جو شڪار ٿي ويندو آهي. ۽ هي صرف ڪتابي ڳالهيون نه آهن، مغربي تهذيب ۾ اهڙو سڀ ڪجهه ٿي رهيو آهي. هن سڀني جو سبب ڇا آهي؟ انهن معاشري ۽ تهذيب جو بنياد بقا تي رکيو. بس جيڪو سمجهي ٿو ته ڪو منهنجو ڪجهه به بگاڙي نٿو سگهي، اهو سرڪشي تي لهي ايندو آهي. سڄي ڳالهه هي آهي ته مٿان کان هي قانون ئي غلط آهي. حقيقت (Ground Realty) هي آهي ته هتي ڪنهن کي بقا نه آهي، زمين تي جيڪو ڪجهه آهي، سڀ فاني (Mortal) آهي. قرآن پاڪ ۾ آهي:

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

ترجمو ڪنزُ العرفان: زمين تي جيتري

(سپيارو: 27، الرحمن: 26)

مخلوق آهي سڀ فنا ٿيڻ واري آهي.

هن مغربي تهذيب جي مقابلي ۾ اسلام جي خوبصورت ڏسو! اسلام تهذيب (Civilization)، اخلاق، ڪردار (Character)، هر شيءِ جو بنياد الله پاڪ جي رضا تي رکيو آهي ﴿۱﴾ هڪ حقيقي مسلمان ٻين سان ان لاءِ نيڪي ناهي ڪندو ته سڀاڻي هو به ان سان نيڪي ڪندو بلڪ ان جو مقصد (Purpose) رب جي رضا هوندي آهي ﴿۲﴾ هڪ حقيقي مسلمان ٻين کي تڪليف ڏيڻ کان ان لاءِ باز ناهي رهندو ته هي تڪليف کان بچي وڃي

✪ اسان ٻين سان ان لاءِ مرڪي ناهيون ملندا ته ٻيا اسان سان مرڪي ملن
 ✪ اسان ڪنهن جي مالي امداد (*Financial Help*) ان لاءِ ناهيون ڪندا ته
 سڀاڻي اسان جي به مدد ڪئي ويندي بلڪه اسلام اسان کي سڀڪاري ٿو ته
 اسان کي هتي جيڪو ڪجهه ڪرڻو آهي، الله پاڪ جي رضا لاءِ ڪرڻو آهي.
 الله پاڪ فرمائي ٿو:

ترجمو ڪنزُ العرفان: اوهان فرمايو:
 بيشڪ منهنجي نماز ۽ منهنجون
 قربانيون ۽ منهنجو جيئڻ ۽
 منهنجو مرڻ سڀ الله جي لاءِ آهي
 جيڪو سموري جهانن جو رب آهي.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي
 لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ (سپيارو: 8، الانعام: 162)

ڊاڪٽر اقبال چيو هو:

بَر تَرِ اَز اَندِيشَهٗ نُوَد و زِيَاں هَے زَنَدِگِ
 هَے بَهِمِ جَاں تُو بَهِمِ تَسْلِمْ جَاں هَے زَنَدِگِ (1)

مفهوم: زندگي نفعي ۽ نقصان (*Profit and Loss*) جي انديشن کان تمام
 مٿاهين شيءِ آهي، هميشه زندهه رهڻ جو نالو ئي زندگي نه آهي بلڪه جڏهن
 الله پاڪ جي رضا جان ڏيڻ ۾ هجي ته جان ڏيڻ زندگي بڻجي ويندو آهي.

هي اسلامي تهذيب (*Islamic Civilization*) جو حُسن آهي ته اسلامي
 تهذيب جو بنياد بقا تي نه بلڪه الله پاڪ جي رضا تي رکيو ويو آهي. جڏهن
 هي بنياد پوري طرح معاشري ۾ سمائجي وڃي ته امير غريب جو فرق مٽجي
 ويندو آهي، معاشري ۾ لِلْهِيتِ، اُخُوْتِ، محبت، پائڻيچارو ۽ جان نثاري پروان
 چڙهندي آهي.

ايشارءِ قرباني جو عظيم واقعو

جنگِ یرمُوک جو موقعو هو، جنگ ختم ٿي چڪي هئي، هاڻي صحابہءِ کرام عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان زخمين جي سنڀال ڪري رهيا هئا، حضرت حذيفه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

فرمائن ٿا: مان ان وقت هت ۾ پاڻي ڪڍي پنهنجي چاچي جي پٽ (*Cousin*) کي ڳولي رهيو هئس، ڳوليندي ڳوليندي آخر اهو مون کي ملي ويو، ان کي تمام گهڻا زخمر لڳا هئا ۽ ساھ نڙيءَ ۾ هو، مان ان جي ويجهو ويس ۽ چيو: ڀاءُ! پاڻي پيئندين؟ ان تڙپندڙ آواز ۾ چيو: ها! پيئندس. مان ان کي پاڻي ڏيڻ وارو ئي هئس ته ڪنهن جي تڙپڻ جو آواز آيو، آخري ساھ کڻندڙ منهنجي چاچي جي پٽ اشاري سان چيو: مون کي ڇڏيو! پهرين ان زخمي کي پاڻي پيئاريو! مان ٻئي زخمي جي طرف ڊوڙيس، اڃا انهن کي پاڻي پيئارڻ ئي وارو هئس ته ويجهو کان ڪنهن ٻئي جي تڙپڻ جو آواز آيو، ان ٻئي زخمي صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به ڪمال جان نثاري ڏيکاري ۽ چيو: پهرين ان زخمي کي پاڻي پياريو! هاڻي مان ان ٽئين زخمي وٽ پهتس پر ان زخمي کي هاڻي پاڻي جي حاجت (*Need*) نه رهي هئي، هو جامِ شهادت حاصل ڪري چڪا هئا. مان فوراً پهرين واري صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وٽ آيس، اهي به شهيد ٿي چڪا هئا، پوءِ مان ڊوڙي پنهنجي سئوٽ وٽ پهتس، منهنجي اچڻ تائين انهن جو روح به پرواز ڪري چڪو هو. ⁽¹⁾

سُبْحٰنَ اللّٰه! هي آهي اسلام جو حُسن...!! هڪ سچو مسلمان هن دنيا ۾ بقا (يعني زنده رهڻ لاءِ) ناهي جيئندو بلڪ رب جي رضا لاءِ جيئندو آهي. اهو ئي فرق آهي اسلامي تعليمات (*Islamic Teaching*) ۾ ۽ ٻين تهذيبن ۾...! الله پاڪ اسان کي اسلام جي اعليٰ ۽ سچي تعليمات تي عمل ڪرڻ جي

توفيق نصيب فرمائي. **اٰمِيْنَ بِجَاهِ خَاتَمِ النَّبِيِّنَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ-**

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلَيَّ مُحَمَّد

هر معاملي جو بنياد فِنا تي رکڻو!

پيارا اسلامي ڀائرو! اسان هن دنيا ۾ مسافر آهيون، اسان جو مقصد دنيا سينگارڻ نه بلڪ پنهنجي رب ڪريم کي راضي ڪرڻ آهي. ان لاءِ اسان کي گهرجي ته هميشه هر وقت، هر لمحي هي ذهن (*Mind*) ۾ رکون ته اسين فاني آهيون، تمام جلد اسان کي هن جهانِ فاني کان رخصت ٿيڻو آهي. پاڻ سوچيو! ﴿ جڏهن اسان فاني آهيون ته جهڳڙو ڪرڻ جو ڇا فائدو (*Benefit*)

﴿ جڏهن اسان فاني آهيون ته فخر ۽ تڪبر (*Proud*) ڪهڙي ڳالهه تي ﴿ جڏهن اسان فاني آهيون ته حسن، عقل ۽ پئسن وغيره تي آڪڙ جو ڇا فائدو ﴿ جڏهن اسان آهيون ئي فاني...! چاهي ڪجهه به ڪري ونون، آخر هن دنيا مان وڃڻو ئي وڃڻو آهي ته هتي دل لڳائڻ جو ڇا فائدو ﴿ چاهي اسان جا فالوور لکين هجن يا ڪروڙين، مرڻو ته آهي، پوءِ حُبِ جاه ۽ حُبِ مدح يعني نالي ۽ شهرت (*Fame*) جي محبت جو اسان ڇا ڪنداسين؟

امير اهل سنت جي نرالي سوچ

هڪ پيرو شيخ طريقت، اميرِ اهل سنت مولانا محمد الياس عطار قادري **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَهُ** مدني مذاڪري لاءِ وڃڻ جي تياري فرمائي رهيا هئا، ان وقت ڪنهن اسلامي ڀاءُ موبائل تي سندن تصوير ڪڍي (موبائل تي جيڪا تصوير ڪڍي ويندي آهي، اها جائز آهي، جيستائين ان جو پرنت نه ڪڍيو وڃي ته اسلامي ڀاءُ سندن تصوير ٺاهي) ۽ کين ڏيکارڻ لڳو. اميرِ اهل سنت **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَهُ** فرمائن ٿا: پنهنجي اها تصوير مون کي پياري لڳي، پوءِ گڏ ئي خيال آيو ته هي حسين چهرو هڪ ڏينهن قبر ۾ لهي ويندو. فرمائن ٿا: هي سوچيندي ئي منهنجين اکين ۾ ڳوڙها اچي ويا.

الله اڪبر! هي حقيقت (*Reality*) آهي. جڏهن اسان فاني آهيون، هڪ ڏينهن قبر ۾ لهڻو ئي لهڻو آهي، نه ڄاڻ اسان جي قبر جنت جو باغ هوندي يا **مَعَادُ اللهِ!** جهنم جو ڪڏو بڻجي ويندي. جڏهن معاملو اهڙو آهي ته تڪبر ڪرڻ، آڪڙ ڪرڻ ۽ فخر و غرور وغيره ۾ پوڻ جو ڇا فائدو...!! بس مٿو جهڪائي! عاجزي و انڪساري (*Humbleness*) سان، جيڪو ڪجهه الله پاڪ ڏنو آهي، ان تي راضي رهندي، حرص ۽ هوس کان بچندي زندگي گذاري ونون. ان ۾ ئي عافيت آهي، ان ۾ ئي اسان جي بهتري (*Betterment*) آهي.

دنيا فاني هے اهل دنيا فاني | شهر و بازار و کوہ و صحرا فاني
دل شاد کریں کس کے نظارہ سے حن | آنکھیں فانی ہیں یہ تماشا فانی (1)

سپہ سالار جي آڪڙنڪري وئي

هڪ تمام ظالم حڪمران (*Tyrant Ruler*) تي گذريو آهي: حجاج بن يوسف. ان جي فوج (*Army*) جو هڪ سپہ سالار (*Commander*) هو، جنهن جو نالو هو: مُهَلَّب. هڪ ڏينهن مُهَلَّب ريشمي ڪپڙا پائي، آڪڙ جي تڪبر سان هلي رهيو هو، حضرت مُطَرَفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ان کي ائين تڪبر جي ڇال هلندي ڏٺو ته دل ۾ نيڪي جي دعوت جو جذبو بيدار ٿيو، تنهنڪري پاڻ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ مُهَلَّب جي ويجهو تشریف کڻي آيا ۽ فرمايائين: اي خدا جا بانها! هلڻ جو هي انداز الله پاڪ جي ناپسندیده ماڻهن جو ۽ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جي دشمنن جو آهي. مُهَلَّب فوج جو سپہ سالار هو، عهدي ۽ منصب جو نشو ان جي مٿي تي جادو جيان سوار هو، جڏهن ان ڏٺو ته هڪ شخص ان کي نصيحت ڪري رهيو آهي ته ڪاوڙ ۾ چيائين: ڄاڻو ٿا مان

ڪير آهيان؟ حضرت مُطَرَفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ بِه مَاشَاءَ اللَّهُ زنده دل هئا، پاڻ نرمي سان ارشاد فرمائون: ها! ڄاڻان ٿو توهان ڪير آهيو: **أُولَٰئِكَ نَظَفَةٌ مِّنْ دَرَّةٍ** توهان جي پهرين حالت هي آهي ته توهان هڪ ناپاڪ نطفو هئا، **وَآخِرُكَ حَيْفَةٌ قَدِيرَةٌ** توهان جي آخري حالت هي هوندي ته توهان هڪ گندا مردار ٿي ويندو **وَأَنْتَ تَحِبُّ الْعَدْرَةَ** ۽ (انهن ٻنهي حالتن جي وچ ۾) توهان پيٽ ۾ گندگي ڪنيو وينا آهيو. هي ٻڌي مُهَلَّبُ جي عقل نڪاڻي تي آئي، ان تڪبر واري چال ڇڏي ۽ اڳتي روانو ٿي ويو. (1)

پيارا اسلامي پائرو! اها ئي اصل حقيقت آهي، اسان شروع ۾ ڪجهه نه هيٺائين، آخر ۾ لاش ٿي مٽي ۾ ملي وينداسين. ان جي وچ جو جيڪو عرصو آهي يعني هي اسان جي زندگي، اسان کي گهرجي ته هن زندگي کي سٺي نموني گذاريون ۽ آڪڙ ۽ وڏائي ۽ تڪبر ڪرڻ ۽ وڏيون وڏيون ڳالهيون ۽ ڊاڙون هڻڻ ۽ سرڪشي ڪرڻ اسان مٽيءَ جي انسانن کي سونهي نٿي. اسان هن دنيا ۾ آيا آهيون، اسان جو هتي اچڻ جو هڪ مقصد آهي، ان مقصد کي پورو ڪريون، هن دنيا ۾ دل نه لڳايون.

گهر نه ٺاهڻ جو انوکو سبب

هڪ دفعو الله پاڪ جي نبي حضرت عيسيٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ جو ڪنهن جبل (*Mountain*) جي ويجهو کان گذر ٿيو، پاڻ ڏٺائون ته هڪ پوڙهو ماڻهو آهي، جبل جي ويجهو الله پاڪ جي عبادت ۾ مصروف آهي. پاڻ ان پوڙهي عابد کان پڇيائون: اي شخص! تو پنهنجي لاءِ گهر ڇو نه ٺاهيو، ان جي ذريعي ته سردي گرمي کان بچي وڃين ها؟ ان پوڙهي عبادت گذار تمام پيارو جواب ڏنو، چيو: اي الله پاڪ جا نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ! مان توهان کان پهريان نبين جي

خدمت ۾ حاضر رهيو آهيان، انهن مون کي ٻڌايو هو ته مان هن دنيا ۾ 700 سالن کان وڌيڪ عرصو زندهه نه رهي سگهندس. بس منهنجي عقل گوارا نه ڪيو ته ايتري گهٽ مدت لاءِ مان الله پاڪ جي عبادت ڇڏي گهر ٺاهڻ ۾ لڳي وڃان. حضرت عيسيٰ عَلَيْهِ السَّلَام فرمايو: جلد ئي هڪ قوم ايندي، انهن جون عمريون 100 سالن کان وڌيڪ نه ٿي سگهنديون، پوءِ به اهي ماڻهو وڏا وڏا محل ٺاهيندا. (1)

الله اڪبر! 700 سال جي زندگي...!! ايترو ڊگهو عرصو...!! ۽ پياري سوچ ڏسو! بزرگ سوچي رهيا آهن آخر ته مرڻو ئي آهي، پوءِ هتي گهر ٺاهڻ جو ڇا فائدو، وقت گهٽ آهي، هلو الله پاڪ جي عبادت ڪريون...!!

الله! الله! اسان جو حال ڇا آهي...!! بلڪل اهو ئي جيئن حضرت عيسيٰ عَلَيْهِ السَّلَام فرمايو، زندگي 100 سالن کان به گهٽ بلڪ هاڻي ته اوسطاً 60 سال هوندي آهي پر انداز اهڙا آهن جو جڻ هميشه هتي ئي رهڻو آهي.

آگاهه اپني موت سے کوئی بشر نہیں | سامان سو برس کا ہے پل کی خبر نہیں

بيان جو خلاصو

خير! خلاصهءِ ڪلام هي آهي ته دنيا اسان جو عارضی نڪاڻو آهي، اسان هتي مسافرن جيان آهيون، جلد ئي هن فاني جهان کي ڇڏي ايندڙ جهان جي طرف وڃڻو آهي، ان لاءِ اسان کي گهرجي ته هي مختصر زندگي (*Short Life*) سٺي نموني گذاريون، نيڪيون ڪندي، ٻين سان ڀلائيون ڪندي بهترين طريقي سان گذاري وٺون. لڙائي جهڳڙا، مارا ماري، حرص لالچ وغيره انهن ۾ ڪجهه به ناهي رکيو، گاڏي بنگلو، گهر، بئنڪ بيلنس، وڏا وڏا ميڊل، اعليٰ ڪارڪردگي (*High Performance*) جا اعزازات سڀ بيڪار رهجي ويندا ۽ اسان هتان هليا وينداسين. ان جي لاءِ.

ایسے رہا کرو کہ کریں لوگ آرزو
ایسا چلن چلو کہ زمانہ مثال دے

اللہ پاک اسان کي پاڪيزه زندگي گذارڻ جي توفيق نصيب فرمائي. سيدي اعليٰ حضرت رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه تمام پياري دعا ڪئي آهي، اچو! گڏجي گهرون ٿا:

واسطه پيارے کا ایسا ہو کہ جو سُنِّي مرے
یوں نہ فرمائیں ترے شاہد کہ وہ فاجر گمیا
عرش پر دُھویں مچیں وہ مؤمن صالح ملا
فرش پر ماتم اُٹھے وہ طیب و طاہر گمیا (۱)

وضاحت: اي پيارا الله پاڪ! توکي تنهنجي پياري محبوب صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جو واسطو! جيڪو به عاشقِ رسول دنيا مان وڃي ته تنهنجا فرشتا هي نه چون ته ڏسو! اهو فاسق، فاجر گنهگار مري ويو. اي الله پاڪ! اهڙو ڪرم ٿي جو جيڪو عاشقِ رسول دنيا مان وڃي ته عرش تي ڌوم مچي وڃي، فرشتا چون: ڏسو! ڏسو! نيڪ مسلمان جو روح اچي رهيو آهي ۽ زمين وارن تي غم طاري ٿي ته هاءِ! هڪ نيڪ، پاڪيزه انسان دنيا مان هليو ويو. الله پاڪ اسان کي هن عارضی نکاتي جي محبت کان بچائي ۽ فڪرِ آخرت ۽ ان جي تياري ڪرڻ جي توفيق نصيب فرمائي.

امِين بِجَاهِ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ-

صَلُّوْا عَلَي الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ عَلَي مُحَمَّد

نعتِ ڪليڪشن موبائل ايپلي ڪيشن

اي عاشقانِ رسول! اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ! دعوتِ اسلامي جي IT ڊپارٽمينٽ طرفان مختلف موبائل ايپليڪيشنز جاري ڪيون ويون آهن، جن مان هڪ موبائل

ايپلي ڪيشن آهي: Naat Collection (نعت ڪليڪشن) ﴿﴾ هن انمول ايپلي ڪيشن ۾ علماءِ اهل سنت جي نعتن، ڪلامن ۽ مقبتن تي مشتمل 8 مشهور ڪتاب (*Famous Books*) شامل آهن ﴿﴾ جن ۾ پنهنجي پسندیده (*Favorite*) ڪلام کي سرچ ڪرڻ سان گڏ انهن کي آڊيو ۾ مختلف نعت خوانن جي زباني ٻڌي ۽ وڊيو ڏسي سگهو ٿا ﴿﴾ پسندیده نعت، ڪلام کي مائي ڪليڪشن فيچر ۾ محفوظ ۽ جڏهن چاهيو ٻڌي سگهو ٿا ﴿﴾ هن ايپ مان ڪنهن به نعت يا شعر کي ڪاپي ڪري واٽس ايپ، فيس بوڪ، ٽويٽر وغيره تي شيئر ڪري سگهو ٿا. هي ايپ ڊائون لوڊ ڪريو ۽ پنهنجين دلين کي اسان جي پياري نبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جي محبت سان منور ڪريو.

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

بيان کي اختتام ڏانهن آڻيندي هڪ شرعي مسئلو عرض ڪريان ٿو:

صحيح ڇا آهي؟

(صحيح شرعي مسئلو ۽ عوام ۾ موجود غلط فهمي جي نشاندهي)

مسئلو: نماز ۾ قوم ۽ جلسو ٻئي واجب آهن.

وضاحت: رکوع کان پوءِ بلڪل سڌو بيھڻ کي قوم چئبو آهي. ۽ ٻنهي سجدن جي وچ ۾ سڌو ويھڻ کي جلسو چئبو آهي. اسان وٽ! ڪجهه ماڻهو نماز تيزيءَ سان پڙهندي قوم ۽ جلسو ڇڏي ويندا آهن، يعني رکوع کان پوءِ بلڪل سڌو نه بيھندا آهن، ٿورو اٿندا آهن ۽ فوراً سجدي ۾ هليا ويندا آهن، اهڙيءَ طرح ٻن سجدن جي وچ ۾ سڌا نه ويھندا آهن، فوراً ٻئي سجدي ۾ هليا ويندا آهن. ياد رکو! نماز ۾ قوم ۽ جلسو ٻئي الڳ، الڳ واجب آهن. نماز ۾ ٻنهي مان هڪ وسري وڃي ته سجدهءَ سهو لازم ٿيندو، ۽ جيڪڏهن ڄاڻي وائي ڇڏيو ته نماز ٻيهر پڙهڻ ضروري ٿيندي. (1) الله پاڪ اسان کي

درست اسلامي احڪام سڪڻ ۽ انهن تي عمل ڪرڻ جي توفيق نصيب فرمائي. اَمِينِ بِجَاهِ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ۔

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ عَلَی مُحَمَّد

اسماءُ الحسنيٰ جون برکتون (وظیفو)

يَا صَدُّ

جيڪو به الله پاڪ جي هن مبارڪ نالي **يَا صَدُّ** کي 1 هزار ڀيرا پڙهندو

اِنْ شَاءَ اللهُ الْكَرِيم! دشمن تي فتح حاصل ڪندو. (1) الله پاڪ اسان کي عمل جي

توفيق عطا فرمائي. اَمِينِ بِجَاهِ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ۔

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ عَلَی مُحَمَّد